

לב הפרשה

שיעורו השבועי של המרצה אליהו יוסף

פרשת בראשית תשפ"ז

חורבן העולם - הסוף!

על חר פתח ועל מאורת צפוני גמול ידו הדה: לא גרעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי פי מלאה הארץ דעה את ה' פמים לים מכסים". (ארץ חמדה למלבי"ם בראשית א', כ"ט). כמו כן, לא היו קיימים יתושים, זבובים ופרעושים, שמציקים לאדם. (בר"ר ה', ט', ושם כ', ח').

המזון: האדמה הוציאה עצי פרי מגוונים ובשפע, [המדרש אומר: "שישים ריבוא מיני אילנות"], לא היה צריך לייבא שום סוג משום מקום, שנאמר: "ויצמח ה' אלקים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל", והעצים נתנו פירות מעצמם ללא צורך במגע יד אדם, כשמסביבם נהרות מים חיים. וכתוב במדרש שאפילו אילני סרק עשו פירות (בר"ר ה', ט'), ועוד כתוב שהפירות של גן עדן היו נבלעים באיברים כמו הפך, (ע"י רמב"ן ב', י"ז).

מזונם של האדם והחיות היה אך ורק מן הצומח, ולא הותר להם לאכול בשר מהחי לא לאדם ולא לחיות, שנאמר (א', כ"ט): "ויאמר אלקים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע וזרע אשר על פני כל הארץ ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע וזרע לכם יהיה לאכלה: ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רומש על הארץ אשר בו נפש חיה את כל ירק עשב לאכלה ויהי כן". (סנהדרין נט'). וכן כתוב במדרש: "לא נתן הקב"ה רשות לאדם על הבריות לאכול מהן, אלא השליטו עליהן להיותם נשמעים אליו, וכיון שחטא השליט הכל [את כל החיות] על האדם". (בראשית רבתי א', כ"ח)

בפרשה שלנו אנו מתחילים מבראשית, אנו לומדים על ראשית בריאת העולם וכל אשר בו, אנו לומדים שלאחר שסיים הקב"ה לברוא את כל יסודות העולם והמעטפת הנצרכת לחיי האדם, ברא את גולת הכותרת של העולם הזה האדם. והסיבה שהשאיר את האדם לסוף, כדי שיפרא לעולם מוכן לפי כל צרכיו, כמו שכאשר מלך מזמין אורחים לסעודה, הוא אומר להם לבוא רק לאחר שהכל כבר מוכן לכבודם. נספר כאן מעט על העולם שהכין ה' לכבודנו לכבוד האדם.

מלון מיליון כוכבים!

מזג האוויר: היה נקי וצח בריא לנשימה, ללא מציאות של אויך או זיהום, ובטמפרטורה מושלמת, לפי הטמפרטורה שנוחה לאדם, לא חם מדי ולא קר מדי, (כמו בשלט שך המזגן - I FEEL), לא רוחות חזקות ולא סערות, ואף הגשם היה ידידותי והיה יורד בפרפות כעין ממטרות.

החברה: הייתה אחווה בין כל הברואה כולה, בעלי החיים חיו בינם לבין עצמם בשלום והרמוניה, אף אחד לא מזיק לאף אחד, אין חיות טורפות, וכולם היו כפופים לאדם. ממש כמו שכתוב שיהיה לעתיד לבוא (ישעיה י"א, ר-ט'): "ונגר זאב עם פֶּבֶשׁ ונמר עם גְּדִי יִרְבֵּץ וְעֵגֹל וּכְפִיר וּמְרִיא יִתְדוּ וְנֶעֱר קֶטָן נֶהַג בָּם: וּפְרָה וְדָב תִּרְעֶנָּה יִתְדוּ יִרְבְּצוּ יִלְדִּיָּהֶן וְאַרְיָה פֶּכֶר יֹאכֵל תְּבֵן: וְשִׁעֲשַׁע יִנְגֹךְ

השירות: האדם היה במנוחה תמידית, ללא צורך לטרוח כלל, ולדברים שדורשים קצת טרחה היה לו שירות צמוד של מלצרים חרוצים וזריזים. (לא כמו חלק מהמלצרים שיש היום, שצריך לבקש מהם כל דבר כמה פעמים, וגם אז הם עושים טובה שבכלל מביאים לך... וזה אע"פ שאתה משלם להם!).

כתוב בגמרא: "היה ר' יהודה בן תימא אומר: אדם הראשון מיסב בגן עדן היה, והיו מלאכי השרת צולין לו בשר (הבשר היה מן השמים ולא מן הבהמות), ומסננין לו יין". (סנהדרין נט:)

הנחות: האדמה לא הוציאה קוצים ודרדרים. והמדרש אומר שבאותו זמן כל הארץ היתה מישור, ורק לאחר חטא אדם הראשון נוצרו ההרים והגבעות. (בראשית רבתי ג', י"ז-י"ט)

הפינוקים: העצים היו מגדלים ועוגות ומאפים כמו שיהיה לעתיד לבוא, (ועי' בבב"ר ט"ו, ד'), כפי שמובא בגמרא: "יתב רבן גמליאל וקא דריש: עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות [עוגות] וכלי מילת [בגדים], שנאמר (תהילים ע"ב, ט"ז): "יהי פסת בר בְּאַרְץ" (שבת ל:).

האווירה: הייתה גם מוזיקת רקע בגן עדן! המדרש אומר שעל כל אילן ואילן היו נמצאים מלאכי השרת ומזמרים בקול נעים. (בראשית רבתי ב', ט')

הרוחניות: הייתה ברמה הגבוהה ביותר, שנאמר: "וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה' אֱלֹקִים מְתַהַלֵּץ בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם". שמעו כביכול את הקב"ה מהלך ביניהם ונמצא בחברתם, ולא רק מדבר איתם מלמעלה.

עולם ללא דאגות

לסיכום: רואים אנו שהעולם שהוכן לנו היה מלון מיליון כוכבים, גשמיות מושלמת יחד עם רוחניות מושלמת, מזג אוויר נעים ומושלם, נוף מרהיב באווירה פסטורלית בטבע עם נהרות ומפלים, מְלוּוֹה במוזיקת רקע, בחברת הרמוניה של חיות ממגוון סוגים מרהיבי עין, בלי הצקות של פשפשים, יתושים וחרקים למיניהם, עצי פרי מרהיבים ממגוון סוגים ללא קוצים ודרדרים, אוכל מוכן לאכילה מכל הסוגים ועם כל הפינוקים, המוגש ע"י שירות VIP של מלאכים וזריזים וחרוצים, פשוט מנוחה מושלמת, רוגע ושלווה... והכי חשוב: חיים נטולי דאגות. אין דאגות ממחלות, אסונות, מוות, אין דאגות של פרנסה, אין לחצים חברתיים, והכל עם הַנוֹי רוחני נדיר של קדושה, וקרבה גדולה לבורא עולם, חיים ככה יום יום יותר מחלום.

את כל הטוב הזה הכין לנו בורא עולם בלי שביקשנו, אך רק בקשה ואזהרה אחת היה לבורא עולם מהאדם: תראה מה עשיתי לכבודך, נתתי לך הכל, מה שאפילו אי אפשר לחלוט עליו... אך שתדע שיש לך גם תפקיד ומטרה, והיא: לעמוד בניסיון אחד.

מְצִיאוֹת כוחות הרע

בתוך כל העולם היפה הזה בראתי גם משהו לא טוב, משהו מזיק, משהו טמא וממש רע, שצריך להיזהר ממנו מאוד מאוד, בראתי את כוחות הרע, שהם חפצא של שקר, הרס וטומאה. אך תהיה רגוע, כוחות הרע כלואים בשלשלאות של פלדה ולא יכולים לפרוץ לעולם ולהתקרב אליך או להזיק לך בשום צורה ובשום אופן, אתה מוגן מהם.

אך תדע שיש דבר אחד שיכול לפרוץ את ההגנה שיש עליך ולפתוח להם את השער, והדבר הזה הוא אכילה מעץ מסויים שנמצא בתוך הגן, ואע"פ שהוא נראה דומה לכל הפירות שאתה כן יכול לאכול מהם, הוא בפועל שונה, מסוכן, רעיל ומזיק, ואסור לך לאכול ממנו, משום שכוחות הרע שוכנים בתוכו, ואם תאכל

אותו, אתה בידך מוציא אותם מהכלוב שהם נתונים בתוכו, וגורם שהם יפשטו על כל העולם ויהרסו אותו, ואף עליך הם ישתלטו ויזיקו לך עד שיגרמו לך למות, שנאמר: "וַיֵּצֵא ה' אֱלֹקִים עַל הָאָדָם לְאֹמֶר מִפֶּלַע עֵץ אֶחָד תֹּאכַל: וּמִעֵץ הַדֶּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת".

[המפרשים שואלים מדוע הודיע הקב"ה לאדם על המיתה בלשון כפל 'כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת', ולא אמר לו כי ביום אכלך ממנו תמות? תשובה לזה נביא בהמשך העלון].

וכן כתוב במדרש: "בְּשָׁעָה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, נִטְלוּ וְהִחְזִירוּ עַל כָּל אֵילָנֵי גֵן עֵדֶן, וְאָמַר לוֹ, רְאֵה מַעֲשֵׂי כָמָה נָאִים וּמִשְׁפָּחִין הֵן, וְכָל מַה שֶּׁבָּרָאתִי בְּשִׁבְלֶיךָ בְּרִאשִׁיתִי, הֵן דַּעְתָּךְ שֶׁלֹּא תִקְלַקֵּל וְתַחַרִּיב אֶת עוֹלָמִי, שָׂאֵם קִלְקִלְתָּ אֵין מִי שִׁיתֵּקֶן אֶתְרִיךְ", (קהלת רבה ד', כ"ח), ואומר המדרש שזה ההסבר לפסוק שאמר שלמה המלך: "רְאֵה אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱלֹקִים כִּי מִי יוֹכֵל לִתְקֵן אֶת אֲשֶׁר עָתוּ". (קהלת ד', י"ג), שזה מה שאמר הקב"ה לאדם הראשון קודם החטא.

סבר וקיבל והוסיף סייג

ומובא במדרש, שאדם הראשון לקח את הדברים לתשומת ליבו, ואף נזהר והוסיף 'מקדם ביטחון'.

וכן כתוב במדרש: "איזהו סייג שעשה אדם הראשון לדבריו? הרי הוא אומר: 'וַיֵּצֵא ה' אֱלֹקִים עַל הָאָדָם לְאֹמֶר... וּמִעֵץ הַדֶּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ...'. לא רצה אדם הראשון לומר לחוה כדרך שאמר לו הקב"ה, אלא כך אמר לה ועשה סייג לדבריו יותר ממה שאמר לו הקב"ה: 'וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הֵגֶן אָמַר אֱלֹקִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ פֶּן תָּמָתוּ', שרצה לשמור את עצמו ואת חוה מן העץ אפילו בנגיעה". (אבות דרבי נתן פרק א')

[כתוב בגמרא: "אמר חזקיה: מניין שכל המוסיף גורע, שנאמר: 'וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הֵגֶן אָמַר אֱלֹקִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ פֶּן תָּמָתוּ'". (סנהדרין כט:). שדבר זה, שהוסיף אדם הראשון איסור נגיעה על האיסור המקורי של הקב"ה שאמר רק לא לאכול מהפרי, לא היה טוב.

ונשאלת השאלה: על מה יצא הקצף?! הרי בכל התורה אנו רואים שחכמים עשו סייג לדברי התורה, כמו שכתוב במשנה: "מִשֶּׁהָ קָבַל תּוֹרָה מִסִּינִי, וּמִסְכָּה לַיהוֹשֻׁעַ, וַיהוֹשֻׁעַ לְזִקְנִים, וְזִקְנִים לְנָבִיאִים, וְנָבִיאִים מִסְכָּה לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוּלָּה. הֵם אָמְרוּ שֶׁלֹּשָׁה דְּבָרִים, הָיוּ מִתְּנֵים בְּדִין, וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים הֶרְבֵּה, וַעֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה" (אבות א', א). וכן כתוב בגמרא על הפסוק: "וַיִּשְׁמְרֵם אֶת מִשְׁמַרְתִּי" (ויקרא י"ח, ל'): "עשו משמרת למשמרת" (מ"ק ה. יבמות כא.), והיינו שחכמים אפילו מְצִיִּים לעשות סייג ומשמרת לתורה. מדוע אם כן, על הסייג שעשה אדם הראשון, לאסור גם על הנגיעה בעץ הדעת, אומרים חכמים: 'כל המוסיף גורע', שהוא גרם לקלקול?

התשובה היא: אמנם חכמים מצווים לעשות סייג וגדר ולהוסיף על האיסור המקורי כדי שלא יכשלו, אך מה שחכמים מוסיפים, הם לא אומרים שזה מה שהתורה אמרה, אלא אומרים זאת בשם עצמם, ואנו מחוייבים לשמוע בקולם. אך אדם הראשון לא אמר לחוה שהוא מוסיף על מה שה' אמר כדי שלא יהיה להם ניסיון וח"ו יכשלו בעבירה, אלא הוא אמר שה' אמר גם לא לנגוע, ולכן זה דבר גרוע, שהוא הוסיף משהו בשמו של ה' אע"פ שהוא לא אמר זאת, ובמיוחד שהקב"ה הצמיד לאיסור זה עונש, והאדם אין בכוחו לקבוע שהעונש יחול גם על הנגיעה, וכמו שבאמת קרה בסופו של דבר, שהנחש ניצל את הפתח הזה להכניס ספיקות בליבה של חוה.

ועוד, יש בזה גם טעם לפגם של שקר, שאומר בשם ה' דבר שלא אמר, ואף של גאווה בזה שחושב שיכול להוסיף דברים בשם ה', ואף מפסיד בזה את ההחלטה של יראת השמים, משום שאם היה מסביר לה שה' אמר לא לאכול והוא מוסיף על עצמו גם לא לנגוע, היא הייתה רואה כמה ציווי ה' חמור, וזה היה נותן לה כוח לא לשמוע לנחש].

נא להתפלל לרפואת מרגן ורבנן

הגאון הרב חזקיהו דב הכהן בן שושנה קוק שליט"א

והגאון הרב ישראל בונם בן חיה רויזא שרייבר שליט"א

התרגיל של כוחות הרע

אך מה שקרה זה, שכוחות הרע לא נחו ולא שקטו, ומכיון שידעו שאין סיכוי להשפיע ישירות על האדם לעבור על ציווי ה', לכן הם 'התלבשו' בנחש, והלכו לנקודה החלשה [לקצה המחנה] והשפיעו על האשה בדרכים לא דרכים, ולאחר שהרע נכנס לתוכה, היא כבר עשתה בשבילם את העבודה, שנאמר: "וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תֵאָוָה הוּא לְעֵינַיִם וְנָתַתִּי מִן הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִי וַתֹּאכַל וַתֵּתֶן גַּם לְאִשְׁתָּה עִמָּה וַיֹּאכַל".

חורבן העולם

חטא זה, לא רק שקיצר את חייו של האדם שהיה אמור לחיות חיי נצח אין סופיים, והגביל אותו בשנים מספר שבסופם יש מוות, אלא גם מעט החיים שהאדם חי, זה כבר לא באותה איכות כלל. כוחות הרע התערבבו בכל דבר בעולם והרסו את הטוב שבו, הן בעולם עצמו, כגון מזג האוויר שכבר לא תמיד סביל ובריא, ואף לפעמים מסוכן ומזיק. הן באדמה, שכבר לא מוציאה עוגות ופינוקים, ובמקום זה מוציאה קוצים ודרדרים, ורק לאחר עבודה קשה מוציאה פירות וזרעים. הן במזון, שצריך לעבוד קשה בשביל להכין לחם לאכול ובגד ללבוש. הן בהרס ההרמוניה העולמית, שבעלי החיים אוכלים אחד את השני, ואף מזיקים לבני האדם, ובנוסף נוצרו יתושים, פשפשים וברחשים, שמציקים לבני האדם. הן בהרס חברת בני האדם, שהרע שנכנס בהם גרם ש"איש אֶת רֵעֵהוּ חָיִים בָּלְעוּ", גונבים ורוצחים, ועושים מלחמות על הבל ורעות רוח, על קנאה, שנאה ותחרות, והאדם צריך תמיד להתגונן ולשמור על עצמו, הן בזה שמושכים את האדם לטומאה ולבהמיות, הן בזה שבריאות האדם לא שלימה וכל חייו מלאים ייסורים קשים ומכאובים הן בגוף והן בנפש, ובנוסף לכל זה, חיי האדם לאורך כל הדרך מלאים בצרות ודאגות.

חיים שהם מוות

נהבאנו לעיל שהמפרשים שואלים מדוע כפל ואמר הקב"ה לאדם: "כִּי יוֹם אֶחָד מִכָּל יְמֵי חַיֶּיךָ תִּמָּוֵת", ולא אמר רק 'תָּמוּת' לפי מה שהסברנו זה מובן. 'מוות' אחד בא לומר לו, שבמקום חיי הנצח שיש לו עכשיו, חיי יתקצרו ויסיימו במוות, וה'מוות' השני בא לומר לו, שגם הדרך אל המוות, החיים המעטים שכן ינתנו לו, יִלְוּ בהרגשת מוות. יש חיים שהם לא חיים, הם מוות, וזה חיים שמלאים במכאובים וייסורים וטומאה].

נולדים לסבל

לצערנו אנחנו נולדים למציאות הזאת, ואנחנו חיים את החיים של היום כמו שהם, ומה שמעסיק אותנו כל הזמן זה רק לשפר עוד קצת את הַתְּנָאִים שלנו בחיים, עוד קצת הרווחה, עוד קצת בריאות, עוד קצת מנוחה, עוד קצת הנאות, (קדושה אנחנו פחות מבקשים, כי אנחנו לא מרגישים את הצער שיש לנשמה בהרגשת הטומאה), ואין בזיכרוננו את הטעם של העולם ההוא שהיה גן עדן מושלם, ואף אנו איננו נוטרים טינה לכוחות הרע על מה שעשו לנו, שגזלו לנו את החיים תרתי משמע, וממילא איננו נלחמים ומתפללים על זה להחזיר עטרה של עולם ליושנה.

חטא 1 שהחריב עולם!

רואים אנו מכל זה איזה נזק גורם חטא אחד, אכילה של פרי אחד אסור, זה פשוט לא יאומן שכל החורבן הזה קרה רק מדבר כזה, אך מכאן אנחנו צריכים ללמוד כמה עלינו להיזהר ולא לזלזל בשום חטא, ואף לא בחטא אחד, משום שיש כוח בחטא אחד להחריב עולם שלם, כמו שאנחנו יודעים שכדור קטן של פצצת אטום יכול להחריב עיר שלימה בלי שאנחנו מבינים את זה, כך חטא אחד, כגון כאן פרי אחד של איסור, החריב עולם שלם! וחל

[כמובן שיש דרגות בחטאים, ולא כל חטא גורם את אותו נזק, כמו שלא כל פצצה גורמת לאותו הרס. נשים לב שכאן מדובר על חטאים שיש עליהם עונש מוות, וכנראה הם יותר חמורים, ולכן אנחנו צריכים להיזהר מהם יותר].

וכן כתב הרמב"ם: "לְפִיכָף צָרִיף כָּל אָדָם שִׁירָאָה עֲצָמוֹ כָּל הַשָּׁנָה כְּלָהּ כָּאִלוֹ חֲצִי וְכָאִי וְחֲצִי חֵיב. וְכֵן כָּל הָעוֹלָם חֲצִי וְכָאִי וְחֲצִי חֵיב. חֲטָא חֲטָא אֶחָד הָרִי הַכְרִיעַ אֶת עֲצָמוֹ וְאֵת כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ לְכַף חוֹבָה וְגֵרָם לוֹ הַשְׁחָתָה. עֲשֵׂה מִצְוָה אַחַת הָרִי הַכְרִיעַ אֶת עֲצָמוֹ וְאֵת כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ לְכַף וְכֹת וְגֵרָם לוֹ וְלָהֶם תְּשׁוּעָה וְהִצְלָה, שְׁנָאֻמָּר (משלי י', כ"ה): 'וְצַדִּיק יִסּוֹד עוֹלָם', זֶה שְׂצֹדֵק הַכְרִיעַ אֶת כָּל הָעוֹלָם לְזִכּוֹת וְהִצְלָלוֹ". (פ"ג מהל' תשובה ה"ד, ומקורו מהגמ' קידושין מ.)

התיקון שהתפספס

וכך גם אצל אדם הראשון, אם הוא לא היה נכנע לחווה ולא היה אוכל מעץ הדעת, היה עושה בזה קידוש השם גדול מאוד, וגורם לתוספת כבוד ה' בעולם, ודבר זה היה מביא את העולם לתיקונו, כי רק זה מה שהיה חסר לשלימות של העולם, שהאדם יִרְאֶה את מלכותו של ה' בעולם, כמו שכתוב במשנה: כָּל מֶה שֶׁכָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּעוֹלָמוֹ, לֹא כָּרָא אֱלָל לְכַבֵּדוֹ, שְׁנָאֻמָּר (ישעיה מ"ג, ד'): 'כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאִיתִי וְצִרְתִּי אִף עֲשִׂיתִי' (אבות ו', י"א), ואז כבר לא היה צריך את כוחות הרע בעולם, והקב"ה היה מכריז ומבער אותם מן העולם, ולא היה יותר שום ניסיונות לאדם, אלא רק נהנים מהטוב האין סופי שהכין לנו הבורא יתברך שמו.

סיבוב שני בִּקְרֵב עם כוחות הרע

לאחר 1948 שנה, האיר העולם באורו של אברהם אבינו, שלאחר שהכיר את בורא העולם, נלחם בכוחות הרע עד מוות, והקב"ה העניק לו את הזכות שזרעו יתקן את חטא אדם הראשון, שגרם שהרע יתפשט ויחריב את העולם והאדם, ולאחר שעם ישראל עברו זיכרון במצרים בגופם ובנפשם במשך 210 שנה, הרע נחלש מאוד בתוכם, והיו ראויים לזכות לקבל את התורה, וכשיצאו ממצרים זכו להגיע לדרגה גבוהה מאוד של נבואה, ממש דומה למצב שהיה אדם הראשון קודם החטא.

וכך כתוב במדרש על הפסוק בשירת הים - "זֶה אֶ-לִי וְאֶנְהוּ אֱלֹקֵי אָבִי וְאֶרְמְמָנְהוּ": "ר' אליעזר אומר, מנין אתה אומר שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וכל שאר הנביאים? שנאמר בהם: 'וְכִי־יִבְנֶה הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה' (הושע י"ב, י"א), וכתוב (יחזקאל א', א'): 'נִפְתַּחוּ הַשָּׁמַיִם וְרָאָה מַרְאֵת אֱלֹקִים'." ר' אליעזר אומר שהשפחה ראתה בקריעת ים סוף את בורא העולם בצורה הרבה יותר ברורה ומוחשית מאשר רואים הנביאים, שאצל הנביאים נאמר 'אֲדַמָּה' ו'מַרְאֵת אֱלֹקִים', שזה ראייה לא בהירה, לעומת קריעת ים סוף שנאמר: 'זֶה אֶ-לִי', שמלמד שהראו באצבע וראו את השכינה ממש בצורה ברורה ומוחשית.

וכדי להמחיש כמה ברור ראו את הקב"ה על הים, הביא המדרש משל: משל למלך בשר ודם שבא למדינה, וגיבורים מימינו ומשמאלו, וחילות מלפניו ומלאחריו. הכל שואלין: 'אי זהו המלך?', מפני שהוא בשר ודם כמותם [והרבה פעמים חלק מהשרים גם נראים חשובים, ואפשר לטעות בהם שהם המלך]. אבל כשנגלה הקב"ה על הים, לא הוצרך אחד מהם לשאול: 'אי זהו המלך?', אלא כיון שראוהו, הכירוהו, ופתחו כולן ואמרו: 'זה א-לי ואנוהו'. (מכילתא בשלח, מסכתא דשירה ג')

רואים אנו, שכמו שבגן עדן האדם הרגיש את הקב"ה קרוב אליו בצורה מוחשית, כאילו הוא מתהלך לידו, כך זכה כל אחד מישראל, ואף השפחה הפחותה ביותר, להרגיש בקריעת ים סוף.

וכן מובא בגמרא, שאפילו העוללים והתינוקות ראו את השכינה ואמרו "זה א-לי ואננהו" (סוטה ל:).

ועוד בגמרא: ריש לקיש אמר שעם ישראל זכו במתן תורה להגיע לדרגה של מלאכים, ונתבטלה מהם גזרת המיתה, וחזרו למצב שהיה אדם הראשון לפני החטא, ולומד את זה מהפסוק: "אני אמתִי אֱלֹהִים אֲתֶם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כָּלְכֶם" (תהילים פ"ב, ו'), שבזמן מתן תורה הייתם כמו המלאכים, וחיים לנצח. אך לאחר שחטאו בעגל, ירדו מגדולתם וחזרו למצב של מיתה, ולכן המשיך הפסוק ואמר: "אֲכֹן כְּאֶדָם תָּמוּתוּן וּכְאֶחָד הַשָּׂרִים תִּפְלוּ" (ע"ה).

ועוד בגמרא: "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן" (שבת קמז). פירושו: שהטומאה שלמדנו שנכנסה באדם על ידי האכילה מעץ הדעת בנוסף לשקר והרוע, טומאה זו נקראת 'זוהמה', ובמתן תורה היא פסקה, וחזרו לקדושתן כמו לפני החטא.

הרגע המכריע בקו הגמר

ואז הגיע הניסיון, שאם עם ישראל היו עומדים בו היה מגיע העולם לתיקונו, וכוחות הרע היו נכחדים אחת ולתמיד, וזה הניסיון שהיה בעליית משה רבינו למרום להביא את הלוחות, והשטן בלבב אותם וגרם להם לעבוד עבודה זרה, ועל ידי זה שהכשיל אותם, הצליח להכניע אותם ולהמשיך ולשלוט בעולם עד ימינו אנו.

ואנו רואים כאן שוב את הכוח של חטא אחד, שאלמלא חטאו עם ישראל בחטא זה, היו נשארים במדרגתם, והעולם היה מגיע לתיקונו, והיינו זוכים שכל הרע היה מתבטל אחת ולתמיד.

סיבוב שלישי ואחרון

ולאחר שקיבלנו את ההזדמנות בפעם השנייה מבורא העולם לעמוד בניסיון ולהביא את העולם לשלימותו הרוחנית ותיקונו, ונכשלנו שוב ולא עמדנו בניסיון וחטאנו בחטא העגל, וכוחות הרע נשארו לשלוט, אע"פ כן העולם לא יישאר תמיד בידי כוחות הרע, אלא הקב"ה יביא את העולם לתיקונו למען שמו הגדול, כמו שאנו אומרים בכל תפילה: "ומביא גואל לבני בְּנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאֶהְיָה", [מכיון שכל עוד שכוחות הרע בעולם, זה חוסר בכבוד שמים וחילול שמו הגדול], והתיקון יהיה על ידי שהקב"ה ישלח את משיחו, שהוא אדם שיקבל כוח מיוחד מה' לבער את כל הרע, כמו שנאמר: "וַיֵּצֵא חֹטֵר מִגֹּזַע יִשְׂרָאֵל וַיִּצַּר מִשְׁרָשָׁיו יִפְרֶה: וַיִּנְחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וַיִּרְאֵת ה': וַיְהִיחוּ בִּירְאָתוֹ ה' וְלֹא לְמִרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ: וַיִּשְׁפֹּט בְּצִדִּיק דָּלִים וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְי אֶרֶץ וְהִפָּה אֶרֶץ בְּשֶׁבֶט פִּיו וּבְרוּחַ שְׁפָתָיו מִית רָשָׁע". (ישעיה י"א, א'-ד'). ולאחר שהמשיח יבער את הרע, הקב"ה יעביר את רוח הטומאה מן הארץ, שנאמר: "וְהָיָה בְיוֹם הַהוּא נֶאֱמָר ה' צָבָאוֹת אֲכָרִית אֶת שְׁמוֹת הָעֹצָצִים [עבודה זרה] מִן הָאֶרֶץ, וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד, וְגַם אֶת הַנְּבִיאִים [נביאי השקר] וְאֶת רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעֲבִיר מִן הָאֶרֶץ". (זכריה י"ג, ב')

סוף הרע לשחיטה

כתוב בגמרא: "דרש ר' יהודה: לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין והללו בוכין, צדיקים בוכין ואומרים: 'היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה?!', ורשעים בוכין ואומרים: 'היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה?!'. ואף הקב"ה תמה עמהם, שנאמר: (זכריה ח', י'): 'כֹּה אָמַר ה' צְבָ-אוֹת כִּי יִפְלֹא בְעֵינֵי שְׂאֲרִית הָעָם הַזֶּה בְּיָמֵם הָהֵם גַּם בְּעֵינֵי יִפְלֹא'" (סוכה נב.). אך דבר אחד נותר בידינו: מתי זה יקרה ואיך זה יקרה.

"זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה"

מובא בגמרא, שרבי אלכסנדר הביא שאלה ששאל רבי יהושע בן לוי: כתוב בפסוק בישעיה שנאמר לגבי הגאולה: "אֲנִי ה' קָעַתָּה אֶחְיֶשְׁנָה" (י, כ"ב), ושאל ר' יהושע בן לוי, שהנביא סותר את עצמו מיניה וביה, מצד אחד אומר שהקב"ה יביא את הגאולה 'בְּעֵתָה', שזה אומר בזמן שקבע הקב"ה מראש, ומצד שני אומר 'אֶחְיֶשְׁנָה', שזה אומר שהקב"ה יקדים את הגאולה לפני זמנה, איך יכולים שני הדברים להתקיים?

ותירץ רבי יהושע בן לוי, שהנביא בא ללמד את עם ישראל שהבאת הגאולה נמצאת בידיים שלהם, ואם יזכו ויחזרו בתשובה, אז גם יזכו ל'אֶחְיֶשְׁנָה', שהקב"ה יזרו את הגאולה, אך אם ח"ו לא יזכו לחזור בתשובה, אז אמנם הגאולה תהיה בכל מצב, אבל רק 'בְּעֵתָה', בזמן שנקבע. [וכן כתוב בגמרא: "אמר רב: כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים", שהדבר תלוי רק בנו, ואם נעשה תשובה נגאל].

והוסיף עוד שאלה ששאל רבי יהושע בן לוי על הכתובים שסותרים אחד את השני: בדניאל נאמר לגבי המשיח: "תְּהִי הַגִּיט בְּחֻזֵּי לִילְיָא וְאֶרֶוּ עִם עֲנַנֵי שְׁמַיָא" (ד', י"א), פירושו: דניאל אומר שראה בחלום את המשיח, והנה הוא מגיע עם ענני שמים. וא"כ רואים שהמשיח יגיע בצורה מכובדת ומרשימה. ולעומת זה בזכריה נאמר לגבי המשיח: "גִּילִי מְאֹד בְּתַצִּיחַ הָרִיעִי בֵּת יְרוּשָׁלַם הִנֵּה מֶלֶכְךָ יָבוֹא לָךְ צָדִיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמֹר וְעַל עֵיר כֶּן אֲתַנֹּת" (ט"ז, ט'), וכאן רואים שזכריה מתנבא שהמשיח יבוא 'עני ורוכב על חמור', שזה מרמז שהגאולה לא תהיה הכי הכי מכובדת, איך נבין את הסתירה?

ותירץ ר' יהושע בן לוי באופן דומה, שזה תלוי בעם ישראל בלבד, אם עם ישראל יחזרו בתשובה, יזכו לגאולה מכובדת, ובמקרה כזה אמר דניאל שהמשיח יבוא עם ענני שמים, אך אם ח"ו לא יחזרו בתשובה, על זה אמר זכריה שבכל זאת בזמן שנקבע הוא יגיע אבל הוא יבוא בצורה פחות מכובדת, יבוא כעני שרוכב על חמור. (סנהדרין צח.)

זה לעומת זה עשה אלוקים

ולאחר שראינו כמה חורבן עושה חטא 1, נראה את מעלתה של מצווה 1 שהאדם זוכה לעשותה בשלימות לשם שמים. כמו שנאמר: "זֶה לַעֲמֹת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים" (קהלת ד', י"ד).

כתוב במשנה: "רַבִּי חֲנַנְיָא בֶן עֲקִשָּׁי אָמַר: רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שְׁנַאֲמַר (ישעיה מ"ב, כ"א): 'ה' חִפֵּץ לְמַעַן צַדִּיק וְגִדִּיל תּוֹרָה וַיִּאֲדִיר'". (מכות ג', ט"ז).

ומסביר הרמב"ם בפירושו למשנה: "מעיקרי האמונה בתורה כי כשיקיים אדם מצוה מתרי"ג מצות כראוי וכהוגן ולא ישתף עמה כוונה מִפְּנֵי הָעוֹלָם בשום פנים, אלא שיעשה אותה לשמה מאהבה, הנה זכה בה לחיי העולם הבא, ועל זה אמר רבי חנניא כי המצוות בהיותם הרבה, אי אפשר שלא יעשה אדם בחייו אחת מהם על מתכונתה ושלמותה, ובעשותו אותה המצוה תחיה נפשו באותו מעשה".

לסיכום: רואים אנו שאין השגתנו יכולה לתפוס ולהפנים את הכוח שיש בחטא אחד, שהוא יכול להחריב עולם ולקבוע גורל של דורות! וכן להבדיל בכוח שיש במצווה אחת שיכולה לזכות לגן עדן של נצח, ולכן חשוב מאוד שנלמד מכאן לייחס לחטא ולמצווה קצת יותר משקל, ולתת להם את מקומם האמיתי והראוי, ובציפייה שנזכה כולנו לראות בסוף סיבוב שלישי זה בהכרתת הרע מן העולם.

לעילוי נשמת הבחור היקר שוהם יהודא ז"ל בן גילה סמדר תחי